

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Навчально-науковий інститут Аеропортів
Кафедра містобудування

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Композиція»

Галузь знань: 0601 «Будівництво та архітектура»
Напрямок підготовки: 6.060102 «Архітектура»

Курс – 1 Семестр – 1,2

Аудиторні заняття	– 72	Диференційований залік	– 1 семестр
Самостійна робота	– 63	Екзамен	– 2 семестр
Усього (годин/кредитів ECTS) – 135/4,5			

Індекс Н5-6.060102/15-3.1.4

СМЯ НАУ НП 10.01.07-01-2015

Навчальну програму дисципліни «Композиція» розроблено на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ-5-6.060102/15 підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за напрямом 6.060102 «Архітектура», та відповідних нормативних документів.

Навчальну програму розробили:

старший викладач

кафедри містобудування

В. Дриженко

асистент

кафедри містобудування

І. Лисюк

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри містобудування протокол № 15 від « 21 » 10 2015 р.

Завідувач кафедри

Агеєва Г.М.

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри напрям 6.060102 «Архітектура» (спеціальність 7/8.06010203 «Дизайн архітектурного середовища») – кафедри архітектури, протокол № 23 від « 20 » 10 2015 р.

Завідувач кафедри

Ю. Дорошенко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Навчально-наукового інституту Аеропортів, протокол № 13 від « 18 » 12 2015 р.

Голова НМРР

А.О. Белятинський

УЗГОДЖЕНО

Директор ННІАП

О.Чемакіна
« 18 » 12 2015 р.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

ЗМІСТ

	стор.
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця	4
1.2. Мета викладання навчальної дисципліни	4
1.3. Завдання вивчення навчальної дисципліни	4
1.4. Інтегровані вимоги до знань та вмінь з навчальної дисципліни	4
1.5. Інтегровані вимоги до знань та вмінь з навчальних модулів	5
1.6. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни	7
2. Зміст навчальної дисципліни	7
2.1. Модуль №1 «Площинна композиція».....	7
2.2. Модуль №2 «Фронтальна композиція».....	7
2.3. Модуль №3 «Об'ємна композиція».....	8
2.4. Модуль №4 «Глибинно-просторова композиція».....	8
3. Список рекомендованих джерел	10

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця

Дана дисципліна є нормативною базовою дисципліною у процесі навчання архітектора. Визначальним завданням дисципліни є розвиток у студентів композиційного мислення. На базі здобутих знань та навичок в результаті вивчення дисципліни фахівець зможе вирішувати усі необхідні задачі при створенні архітектурного проекту.

1.2. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є забезпечення студента знаннями основних засад композиції, її категорій та засобів з метою використання цих знань в проектуванні окремих архітектурних елементів, інтер'єрів, будівель, споруд та містобудівних утворень. Навчальний процес складається з двох частин:

- теоретичної, яка передбачає ознайомлення студентів з категоріями і засобами композиції;
- практичної, яка являє собою творчий процес і дає практичні навички, які будуть використовуватись у архітектурному проектуванні, а саме вміння втілювати ідеї у клаузурі, ескізах та макетах.

1.3. Завдання вивчення навчальної дисципліни

Задачами вивчення дисципліни є:

- прищеплення основ естетичного смаку та виховання у студентів культури сприйняття архітектурних форм та дизайнерських концепцій;
- засвоєння методики, основних категорій та засобів композиції;
- застосування теоретичних знань та практичних навичок в моделюванні площинних, фронтальних, об'ємних та глибинно-просторових об'єктів.

1.4. Інтегровані вимоги до знань та вмінь з навчальної дисципліни

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні закони, правила, прийоми побудови та засоби композиції;
- характерні особливості та принципи поділу композицій на площинну, фронтальну, об'ємну та глибинно-просторову;
- основні композиційно-пластичні прийоми, використані в пам'ятках архітектури різних епох і народів.

Вміти:

- аналізувати площинні, фронтальні та об'ємно-просторові форми, а також композицію архітектурних об'єктів;
- свідомо моделювати форму, використовуючи різні композиційні прийоми та засоби;
- втілювати композиційні рішення графічними засобами та макетуванням площинних та об'ємно-просторових архітектурних об'єктів;

- використовувати засоби утворення форми та моделювання площинної, фронтальної, об'ємної форми, а також глибини простору;
- використовувати засоби гармонізації об'ємно-просторового середовища;
- створювати заданий образ в архітектурній формі засобами композиції.

1.5. Інтегровані вимоги до знань та вмінь з навчальних модулів

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з чотирьох навчальних модулів, кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

1.5.1. У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №1 «Площинна композиція» студент повинен:

Знати:

- визначення композиції та її основні закони, правила і прийоми, засоби;
- види композицій, характерні риси площинної композиції;
- закономірності сприйняття форми, подібність форм;
- способи поєднання форм у групи;
- роль фактури, кольору, тону у виразності композиції;
- симетричну та асиметричну композиції;
- метричний та ритмічний порядок її організації;
- принципи побудови статичної та динамічної композиції.

Вміти:

- застосовувати закони, правила і прийоми композиції у художньо-творчій діяльності;
- створювати площинні композиції;
- володіти засобами виразності графіки для створення площинних композицій;
- використовувати властивості композиції для побудови гармонійної композиції.

1.5.2. У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №2 «Фронтальна композиція» студент повинен:

Знати:

- ознаки композиції (площинної, фронтальної, об'ємної, глибинно-просторової) за просторовим розташуванням форм;
- характерні ознаки фронтальної композиції та принципи її побудови;
- умови фронтальності форми;
- методи побудови фронтальної форми;
- види фронтальної композиції.

Вміти:

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Композиція»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 10.01.07-01-2015
		Стор. 6 із 14	

- характеризувати види композиції залежно від сприйняття їх глядачем;
- застосовувати методи побудови фронтальної форми у процесі її створення;
- забезпечувати умови фронтальності форми у процесі композиційної діяльності;
- використовувати композиційні засоби (пропорції, контраст і нюанс, ритм і метр) у побудові фронтальної композиції;
- будувати фронтальні композиції за їх ознаками.

1.5.3. У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №3 «Об'ємна композиція» студент повинен:

Знати:

- характерні ознаки об'ємної композиції;
- умови об'ємності форми;
- основи пропорціонування, пропорції «золотого перетину»;
- методи побудови об'ємності форми;
- різновиди об'ємної композиції та принципи їх побудови.

Вміти:

- створювати об'ємні композиції;
- застосовувати методи побудови об'ємності форми у композиційній діяльності та доцільно і гармонійно поєднувати між собою окремі елементи;
- суміщати в об'ємній композиції симетрію та асиметрію;
- членувати поверхні об'ємної форми та маси;
- забезпечувати єдність композиції, масштабність, динаміку або статику об'ємної форми через членування її на основі пропорцій, оптимальних співвідношень мас і застосування ритмічного та метричного повторів.

1.5.4. У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №4 «Глибинно-просторова композиція» студент повинен:

Знати:

- характерні ознаки та види глибинно-просторової композиції;
- принципи формування композиційних центрів у глибинно-просторовій композиції;
- умови та методи побудови глибинності простору.

Вміти:

- створювати глибинно-просторові композиції;
- застосовувати симетричну або асиметричну організацію побудови глибинно-просторової композиції;
- доцільно використовувати у побудові композицій ритмічний і метричний повтор;
- будувати внутрішній та відкритий простір;
- виготовляти макети.

Знання та вміння, отримані студентом під час вивчення даної навчальної дисципліни, використовуються в подальшому при вивченні багатьох наступних дисциплін професійної підготовки фахівця з базовою та повною вищою освітою.

1.6. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 «Площинна композиція».

Тема 2.1.1. Поняття про композицію та її види.

Закони, правила та прийоми композиції. Єдність і цілісність – основна вимога до гармонійної композиції. Рівновага. Поняття про площинну композицію та її характерні ознаки.

Тема 2.1.2. Форма – основа створення художнього образу в композиції.

Встановлення пропорційних співвідношень форми. Величина форми, її положення в просторі. Способи поєднання форм у групи. Контраст і нюанс форми. Симетрія (та її види) та асиметрія.

Тема 2.1.3. Метричний і ритмічний порядок організації композиції.

Ритмо-метричні закономірності в архітектурі та містобудуванні. Ритмічний та метричний ряд. Види ритму, метра.

Тема 2.1.4. Принципи побудови статичної та динамічної композиції.

Раціональні та ірраціональні пропорції. Модуль. Засоби та методи пропорціонування.

2.2. Модуль 2. «Фронтальна композиція».

Тема 2.2.1. Просторове розташування форм.

Залежність поділу композиції на види від сприйняття їх глядачем. Поняття про фронтальну композицію та принципи її побудови. Роль композиційних засобів у побудові виразної фронтальної композиції. Виділення центру композиції. Роль супідрядності композиційного центру з іншими елементами у досягненні цілісності та єдності композиції.

Тема 2.2.2. Симетрія та асиметрія у фронтальній композиції.

Умови фронтальності форми: співвідношення між висотою і шириною поверхні; залежність від форми силуету; характер головних розділень; розташування елементів за глибиною; вплив властивостей елементів форми. Особливості розташування елементів та центру композиції. Дисиметрія як різновид симетрії.

Тема 2.2.3. Методи побудови фронтальної форми.

Вплив форми, яка розділяє основну форму, та характер композиційної поверхні. Супідрядність ділення поверхні за різними ознаками. Застосування засобів вираження ділення поверхні.

Тема 2.2.4. Засоби формування характеру композиції.

Ознаки видів фронтальної композиції: наявність окремих основних форм, з яких будується композиція та їх розташування за двома фронтальними координатами; ступінь глибинності. Поняття «модуль».

2.3. Модуль 3. «Об'ємна композиція»

Тема 2.3.1. Поняття про об'ємну композицію та особливості її сприйняття.
Пропорціонування. Пропорції «золотого перетину». Композиційний центр об'ємної композиції.

Тема 2.3.2. Умови об'ємності форми.

Залежність об'ємної форми від: співвідношення вимірів у системі координат, домінування висоти, підпорядкованість висоти двом іншим вимірам; вигляду поверхні форми, що впливає на сприйняття форми; положення форми відносно глядача.

Тема 2.3.3. Умови об'ємності форми.

Залежність об'ємної форми від: застосування кольору і фактури; характеру поділу її поверхні й маси; форм, які оточують головний об'єм.

Тема 2.3.4. Методи побудови об'ємності форми.

Забезпечення єдності композиції, масштабності, напруги і динаміки об'ємної форми. Поділ поверхні об'ємної форми та маси.

Тема 2.3.5. Об'ємна композиція і просторове середовище.

Ознаки видів об'ємної композиції: кількість головних об'ємних елементів (форм), що складають об'ємну композицію; види поєднань між собою окремих елементів; домінування різних властивостей об'ємної форми.

2.4. Модуль 4. «Глибинно-просторова композиція»

Тема 2.4.1. Поняття про глибинно-просторову композицію та її характерні ознаки.

Види композиційних центрів.

Включення до глибинно-просторової фронтальної та об'ємної композиції.

Принципи розгортання глибинно-просторової композиції на основі модуля.

Тема 2.4.2. Умови глибинності простору.

Протяжність форми за основною системою координат; глибинність простору залежно від величини форм; збереження цілісності простору; поділ простору.

Тема 2.4.3. Принципи побудови лінійної і повітряної перспективи.

Умови глибинності простору: залежність від перспективи. Особливості сприйняття перспективи глядачем. Прийоми посилення глибинності простору.

Тема 2.4.4. Методи побудови глибинності простору.

Взаємна підпорядкованість окремих частин простору; рельєфне ділення простору в глибину.

Тема 2.4.5. Ознаки видів глибинно-просторової композиції.

Обмеження простору за трьома координатами, кількість основних просторових форм.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

- 3.1.1. Араухо Н. Архитектурная композиция: М.: Высш. школа, 1982. – 284с.
- 3.1.2. Боднар О. Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві : [монографія] /О. Я. Боднар. – Львів: Українські технології, 2005. – 198 с.
- 3.1.3. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования. Моделирование материалов и биоформ / Иван Тимофеевич Волкотруб. – К.: Выща школа. Головное изд-во, 1982. – 152с.
- 3.1.4. Голубева О. Л. Основы композиции: [учеб пособ. для уч-ся ср. и высш. худ. учеб. завед.] / О. Л. Голубева. – М.: Изобразительное искусство, 2001. – 118 с.
- 3.1.5. Гребенюк Г. Є. Основы композиции та рисунок : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / Г. Є. Гребенюк. – К. : Техніка, 1997. – 221 с.
- 3.1.6. Зайцев А. Наука о цвете и живопись / Алексей Сергеевич Зайцев. – М.: Искусство, 1986. – 158 с.
- 3.1.7. Ковалев Ф. В. Золотое сечение в живописи: [учеб. пособ.] / Федор Власович Ковалев. – К.: Выща шк. Головное изд-во, 1989. – 143 с.
- 3.1.8. Костенко Т. В. Основы композиции та тримірного формоутворення: [навч.-метод. посіб.] / Т. В. Костенко. – Харків: ХДАДМ, 2003. – 256 с.
- 3.1.9. Кринский В.Ф., Ламцов Н.В., Туркус М.А. „Элементы архитектурно-пространственной композиции „ М. Стройиздат, 1984 г.
- 3.1.10. Кучмар А. „Основы архитектурного формообразования” (перевод с немецкого Д.Г. Копелянского) – М. Стройиздат, 1984
- 3.1.11. Объемно-пространственная композиция: учеб. для вузов / [А. В. Степанов, В. И. Мальгин, Г. И. Иванова и др.]. – М. : «Архитектура-С», 2007. – 256 с.
- 3.1.12. Стасюк Н. Г. Основы архитектурной композиции : [учеб. пособ.] / Н. Г. Стасюк, Т. Ю. Киселева, И. Г. Орлова. – [2-е изд.]. – М. : Архитектура-С, 2004. – 96 с.
- 3.1.13. Шаповал И.Г. „Прикладна теорія архітектурної композиції” Навчальний посібник для студентів архітектурних вузів, Київ КНУБА
- 3.1.14. Яковлев М. І. Композиція +геометрія / Микола Іванович Яковлев. – К. : Каравела, 2007. – 240 с.
- 3.1.15. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення / М. М. Яремків : [навч. посіб.].– Тернопіль: Підручники і посібники, 2005.– 112с.

3.2 Додаткові рекомендовані джерела

- 3.2.1. Короев Н., Федоров М. Архитектура и особенности зрительного восприятия М. Госстройиздат, 1954 г.

3.2.2. Кулебакин Г. И. Рисунок и основы композиции: [учеб. для СПТУ] / Георгий Иванович Кулебакин ;– М. : Высшая школа, 1988. – 128 с.

3.2.3. Михайленко В. Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): [навч. посіб.] / В. Є. Михайленко, М. І Яковлев. – К. : Каравела, 2004. – 304 с

3.2.4. Сомов Ю. С. Композиция в технике / Юрий Соломонович Сомов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Машиностроение, 1977. – 271 с.

